

AT VÆRE LÆRER

LÆR, august 2023

Praktiske informationer vedr. modulet:

At være lærer (LÆR) er et tredags-internat med overnatning på et kursussted i din region.

Du er tilmeldt modulet med den holdbetegnelse, du finder i Teams, fx AD-2023-2024-A1. Her er A1 din holdbetegnelse.

Du finder datoer for internatet, adresse mv. på pædagogikums hjemmeside under kalenderen: https://www.sdu.dk/da/om_sdu/institutter_centre/mdle/uddannelse/paedagogikum/kalender_indhold/lar

Der er bestilt overnatning på kursusstedet.

Modulet begynder kl. 10.00 dag 1, og det slutter dag 3 kl. 15.

Ca. 14 dage før modulet finder du et undervisningsprogram under dit holdnavn i Teams.

Modulets tematiske indhold

Velkomst og præsentation af Teoretisk Pædagogikum, underviseren og kandidaterne på holdet

Læreren, skoleformerne og fagene

- Perspektiver på, hvad det vil sige at være lærer i gymnasieskolen, herunder skoleformer og fag.

Eleverne i klassen, klasserumsledelse og kommunikation

- Forholdet mellem lærer, elever og fag.
- Fokus på elever, deres forudsætninger, strategier og motivation.

Undervisningsdidaktik/metodik

- Undervisnings-teoretisk grundlag for at tale om, tilrettelægge og gennemføre undervisning. Centralt er begreberne 'FIMME-modellen', 'læringscirklen' og 'den didaktiske trekant'.
- Gennem undervisningsøvelser afprøves, hvad en lærer har brug for at vide for at undervise.

Forberedelse til modulet

1. Orientér dig i [Studieordningen](#) for Teoretisk Pædagogikum, så du kender uddannelsens forløb.
2. Samme sted på [Pædagogikums hjemmeside](#) finder du to videoer, som introducerer til uddannelsen og begrebet 'den reflekterende praktiker' og til 'didaktik'. Dem skal du se, så du kender det område, som uddannelsen beskæftiger sig med, og hvad du uddannes til.
3. Læs pensum.
4. Find og medbring et artefakt, der er kendetegnende for ét af dine fag. Det kunne fx være en terning i matematik eller en roman i dansk. Artefaktet skal være af en sådan karakter, at når eleven møder den, ved eleven, at netop dette fag er i spil.
5. Skriv i 2x7 minutter ud fra følgende spørgsmål:
 - a. Hvad vil det sige at være gymnasielærer, og hvad kræver det at blive en god gymnasielærer? Hvorfra har jeg mine forestillinger om, hvad en god lærer er? Hvorfor er jeg blevet gymnasielærer?
 - b. Hvad kan mit (hoved)fag, herunder mit fag i samspil med andre? Hvad bidrager mit fag med i forhold til elevernes almene dannelse og studiekompetence? Hvis du er i tvivl om det sidste ud fra din faglige viden, kan du tage et kig i [fagenes læreplaner](#).
6. Formulér kort skriftligt ud fra din erfaring med enten egen eller andres undervisning, hvilken udfordring ved undervisning eller det 'at lære et fag', som optager dig. Det kan også være en udfordring, du en gang har oplevet ved selv at være elev hos en lærer/underviser.
7. Gem dine refleksionskrivninger på din computer. De skal senere lægges i din portfolio, som du introduceres til i undervisningen.

Pensum

Tematisk baggrundslæsning

- Steen Beck (2019): *Didaktisk tænkning på arbejde – en brugsbog til almindidaktik på det gymnasiale pædagogikum*. Forlaget Frydenlund:
 - Kap. 1: Nutidens gymnasium og pædagogikum. Siderne 13-56
 - Kap. 2: De gymnasiale uddannelsers formål i et undervisningsperspektiv. Siderne 59-66 og siderne 86-96.
 - Kap. 3: Didaktik, læringsrum og vidensformer. Siderne 99-105.
 - Kap. 6: Livet i klassen. Siderne 199-216.
 - Kap. 7: Motivation, deltagerforudsætninger og mestringsstrategier. Siderne 219-237 (læs frem til den grå boks).
 - Kap. 8: Teorier om læring og undervisning. Siderne 273-279.

Siderne indeholder cases, som underviserne anvender i et udvalg på modulet. Disse cases er placeret i grå bokse, og du kan i din forberedelse læse dem, men du skal ikke.

Uddybende tematisk læsning

- Noemi Katznelson og Arnt Louw: 'Unge i gymnasiet', i Jens Dolin et al., *Gymnasiepædagogik – en grundbog*. 4. udgave. København: Hans Reitzels Forlag 2020, siderne 83-101.

- Lars Brian Krogh og Hanne Møller Andersen: 'Elevens motivation i undervisningen', i Jens Dolin et al.: *Gymnasiepædagogik – en grundbog*. 4. udgave. København: Hans Reitzels Forlag, siderne 250-267.
- Eva Frydensberg Holm: 'Gymnasiet er i en meningskrise'. Interview med forskerne Noemi Katznelson og Jens Erik Kristensen i *Gymnasieforskning* nr. 19 maj 2020, siderne 18-23.
- Peter Hobel: 'Planlægning af forløb og enkelttimer' i Jens Dolin et al. *Gymnasiepædagogik – en grundbog*. 4. udgave. København, Hans Reitzels Forlag 2020, siderne 285-301.
- Alexander von Oettingen: *Pissedårlig undervisning*, Hans Reitzels Forlag 2019, siderne 13-19.
- Peter Hobel: *Teopædagogik – den skriftlige prøve i teoretisk pædagogikum – produkt og proces*. Frederiksberg. Frydenlund 2019, siderne 57-64 og siderne 81-94.

Litteraturpræsentation *At være lærer*

I studieordningen for Teoretisk Pædagogikum er nævnt en række mål for hvert modul. Målene for dette modul har vi oversat til tre tematikker:

- 1) Læreren, skoleformerne og fagene,
- 2) eleverne i klassen, klasserumsledelse og kommunikation og
- 3) undervisningsdidaktik og metodik.

Når du forbereder dig til undervisningen, kan du læse og lytte efter, hvad materialet siger om

- a) didaktik og gymnasielæreruddannelse
- b) at undervise i mit/mine fag (hvad og hvorfor), og netop de elever i den specifikke klasse og på den uddannelse (hvem) og hvordan (metode).

Steen Beck forholder sig til begge punkter, og især til punkt a) er hans beskrivelse af '**den dobbelt kvalificerede lærer**' s. 26 og frem vigtig. Her refererer han til den amerikanske uddannelsesforsker Lee Shulman, der udpeger, at man som gymnasielærer dels skal have viden om:

- a) fag og læreplaner,
- b) almindelig didaktik og pædagogik,
- c) fagdidaktik,
- d) kontekst-viden.

'Fag' i punkt a) dækker over den første kvalifikation, mens punkterne b-d dækker over den anden kvalifikation i det at blive gymnasielærer.

Når du læser, vil du opdage, at teksterne taler på tværs af de temaer og punkter, der er anført ovenfor, men prøv alligevel at se, om du kan bruge følgende inddeling til at skabe et overblik:

1) Tekster om læreren, skoleformer og fagene:

Disse tekster skal give dig et blik for de gymnasiale uddannelsers formål, deres udvikling og forskellige mål. I kap. 2 i *Didaktisk tænkning på arbejde* forklarer Steen Beck forklarer, hvorfor gymnasiet ser ud, som

det gør, og hvilken ramme, læreren underviser i, og med hvilket formål. Begreberne dannelse, almendannelse og studiekompetence er centrale også i dine fag, som du skal lære at transformere fra videnskabsfag til undervisningsfag målrettet bestemte elever på bestemte uddannelser.

2) Tekster om eleverne i klassen, klasserumsledelse og kommunikation:

I skolesammenhænge tales ofte om gode og dårlige elever og om gode og dårlige klasser. Litteraturen med fokus på eleverne og klasseledelse skal give dig et mere nuanceret blik for eleverne i dine klasser og for, hvordan du gennem undervisning og klasseledelse kan arbejde med eleverne og deres motivation i undervisningen.

Steen Beck stiller en (samtdi)diagnose med udgangspunkt i Thomas Ziehes syn på elev- og ungdomskulturen, og Beck introducerer begreber og modeller til brug for at forstå eleverne. I den sammenhæng er motivationsbegrebet centralt, og begrebet gør det muligt at undersøge, hvad der får elever til at engagere sig i undervisningen. Dette tematiserer Andersen & Krogh i teksten 'Motivation', hvor de dels præsenterer forskellige motivationsteorier, og dels opstiller en række anbefalinger til, hvordan lærere kan arbejde med elevmotivation med reference til CARTAGO, som er en oversigt over flere forskellige motivationsteorier.

Hos Katznelson & Louw samt i Eva Frydensberg Holms interview med samme Katznelson og Jens Erik Kristensen undersøges og diskuteres, hvorfor de unge vælger at gå på en gymnasial uddannelse, hvad der motiverer dem undervejs, og hvad de gør sig af forestillinger om tiden efter gymnasiet. Teksterne lægger op til en uddybning og drøftelse af fx skuffede forventninger og manglende motivation versus, hvad der kan motivere de unge. Der lægges op til en debat af lærer- og elevroller og af, hvad det i dag vil sige at lave ungdomsuddannelse og med hvilke mål/formål.

Motivationstematikken foregriber temaer som evaluering og feedback, som bearbejdes senere på uddannelsen. Samtidig tematiseres klasserumsledelse og kommunikation, da vi ved fra forskningen, at klasseledelse og lærerens relationsarbejde kan være afgørende for elevernes faglige og sociale læring samt deres trivsel. Begrebet 'trivsel' har siden 2016, hvor gymnasierne har skullet foretage årlige trivselsundersøgelser blandt eleverne, fået mere og mere opmærksomhed.

3) Tekster om undervisningsteori og -metodik:

Teksterne om didaktik skal give dig blik for, hvad didaktik er som forskningsfelt, og hvordan vi arbejder med feltet i Teoretisk Pædagogikum – også metodisk.

Beck introducerer i *Didaktisk tænkning på arbejde* kap. 3 'den didaktiske trekant', og underviserne vil på modulet præsentere hans læringscirkel. Cirklen åbner for en sammenhæng mellem arbejds- og vidensformer i forskellige undervisnings- og læringsrum, som kan etableres gennem forskellige former for kommunikation. Vi er nu i gang med undervisningens 'hvordan'.

I teksten 'Planlægning af forløb og enkelttimer' introducerer Peter Hobel tre didaktiske grundspørgsmål, en lærer altid må forholde sig til: Hvorfor man skal undervise i et fag, hvad man konkret skal undervise i, og hvordan man vil undervise i det. Disse spørgsmål besvares ved hjælp af 'FIMME' som en didaktisk model for planlægning af et forløb.

I teksten *Pissedårlig undervisning* diskuterer Alexander von Oettingen 'hvordan'. Han spørger, hvad god undervisning er i modsætning til dårlig undervisning. Ofte forstår vi ting i forhold til deres modsætninger, og det er interessant at overveje, hvad det er for en undervisning, vi vil undgå og hvorfor. Derfor bliver du i forberedelsen bedt om at besvare spørgsmål, hvor du forholder dig til dig selv som lærer og som elev. Peter Hobel er også forfatter til teksten 'Teopæd-opgaven – produkt og proces'. I det valgte uddrag forklarer han, hvordan forskellige skriveaktiviteter er didaktiske redskaber på pædagogikumuddannelsen, og som du i lighed med andet, du introduceres til, også kan medtænke i dit 'hvordan' i egen undervisning. I løbet af teksten anvender Hobel begreberne K2- og K3-nivauer, som er den norske didaktikforsker Erling Lars Dales begreber. Dale har argumenteret for, at det som lærer ikke er nok at mestre sit fag. Man skal også kende og bruge en række fremgangsmåder til at forstå undervisning og elevernes læring. Derfor opnår en lærer professionalisering gennem følgende tre kompetenceniveauer, hvor man mestrer at:

K1: gennemføre undervisning forstået som målrettet læring, kommunikation, kompetence og opdragelse

K2: lave undervisningsplaner ud fra læreplaner og mål – alene og sammen med andre lærere

K3: udvikle undervisning og læreplaner på grundlag af didaktisk teori.

De tre K-niveauer er centrale for progressionen i dit pædagogikum, og Hobel forklarer, hvordan fx portfolio, aktionslæring og det fagdidaktiske projekt ses som vigtige led i processen frem mod teopæd-prøven og som redskaber, der er med til at kvalificere dit pædagogikum. Det er tidligt at begynde at tænke på besvarelsen af teopæd-prøven, men flere kandidater har anbefalet, at dette afsnit læses til uddannelsens første modul, fordi de fandt det informerende om skrivning frem mod prøven.